

TALLINNA HUVIKESKUS KULLO

Skulptuur

I Üldosa

Õppeaja kestvus: 1- 7 õppeaastat vastavalt õpilaste huvile

Maht tundides: 6 tundi nädalas, 222 tundi õppeaastas

Õppekeel: eesti keel

Õppevormid ja meetodid: õppetund, näitused, näituste külastamine

Vastuvõtu tingimused: õpilaste vastuvõtul skulptuuriringi katseid ega eksameid pole. Oodatud on kõik, kellel on huvi end teostada. Õpetuses lähtume sellest, et kõik õpilased on andekad, vaja on ainult anne üles leida.

Õppevaldkond: kunst ja muusika

Dokument lõpetamisel: õppeaasta lõpus väljastatakse tunnistus

Iga õpilase jaoks koostatakse vajadusel individuaalne õppekava, mis lähtub käesolevast õppekavast ja arvestab õpilase vanust, üldist arengut, eelnevaid teadmisi ja kogemusi kunsti alal.

II Õppe-ja kasvatustöö eesmärgid

Skulptuuriringi töö eesmärgid võib jagada kaheks:

1. professionaalsete erialaste teadmiste jagamine
2. lastele ja noortele üldarendava loomingu arengukeskkonna loomine

Õppe eesmärgiks on lapse igakülgne areng õppeprotsessi käigus. Kasvatustöö märksõnadeks on ausus, viisakus, heasoovlikkus, vastutus, loodussõbralikkus.

Vanematel vanuseastmetel on üldkasvatulike eesmärkide kõrval peamiseks eesmärgiks erialaste oskuste omandamine kõige laiemas tähenduses.

Spetsiifiliseks eesmärgiks on tutvumine kolmemõõtmeliste kunstiliste objektide ja nende loomise seaduspärasustega. Antakse ülevaade vormimaaailma mitmekesisusest ja selle ruumilise organiseerimise printsiipidest. Vaadeldakse skulptuuri ajaloolise arengu põhietappe ja jälgitakse kaasaegse vormiõpetuse suundumusi. Õpitakse tundma ja valdama plastilis-mahulise modelleerimise ja konstrueerimise võtteid ja vahendeid. Arendatakse vaatlus-, kujutamise- ja eneseväljendamise oskust.

III Õppetöö sisu

Õppeprotsess on jagatud seitsmeks tasemeks. Järgmisele tasemele üleminek toimub reeglina peale eelneval tasemel õpitu omandamist.

I TASE (5-8 aastased)

Eesmärk:

Lapse igakülgse arengu toetamine käelise tegevuse ja mõttetegevuse arendamise kaudu.

Õppesisu:

Mängulise tegevuse kaudu õpitakse avastama "uut maailma":

- Uued sõbrad ja nendega suhtlemine.
- Viisakas käitumine.
- Teistega arvestamine.
- Uued materjalid: savi, kips. Uued tehnikad: voolimine, savitükkide liitmine jne.
- Soojad ja külmad materjalid.
- Püsivuse harjutamine.
- Rühmatöö kogemus.

- Oma mõtete verbaalne väljendamine.
- Pisiskulptuuride voolimine. Voolimine pildi järgi.
- Kipsjäljendi võtmine oma käest.
- Pärast tööd alati oma töökoha ja tööriistade koristamine.

Tegevus	Tunde I poolaastal nädalas	Tunde II poolaastal nädalas
Modelleerimine savist	4	4
Kompositsioon	1	2
Kipsivalu	1	
Tunde kokku nädalas	6	6

II TASE

Eesmärk:

Tutvuda kolmemõõtmelise maailma eripäraga. Tutvuda modelleerimise kui klassikalise skulptuuri ühe alusega. Arendada kunstilis-käelist pädevust. Arendada kommunikatiivset pädevust.

Õppesisu:

- Sissejuhatus vormimaailma. Maailma vormiline mitmekesisus.
- Skulptuuri olemus ja spetsiifika.
- Kolmemõõtmelise kujutamise viisi võrdlemine kahemõõtmelisega.
- Ruumiliste objektide vaatlemine ja kompimine.
- Mitme vaatepunkti kasutamine ja koordineerimine.
- Ruumilis-mahulise organisatsiooni põhiprintsiibid.
- Ruumilisus ja plastilisus.
- Põhiliste modelleerimisvahendite, -materjalide ja -võtetega tutvumine.
- Klassikalise modelleerimistehnika alused.
- Voolimine savis. Voolimispulkade (stekade) ja improviseeritud abivahendite kasutamine.
- Liikumise olulisus modelleerimisel. Distanti teadlik muutmine.
- Pöörleva aluse kasutamine.
- Mõõtmine ja võrdlemine.
- Silma ja kae töö koordineerimine.
- Elementaarteadmised skulptuuri materjalidest.

Tegevus	Tunde I poolaastal nädalas	Tunde II poolaastal nädalas
Modelleerimine savist	3	2
Kompositsioon	2	2
Materjalide tundmine		1
Kipsivalu	1	1
Kokku tunde nädalas	6	6

III TASE

Eesmärk:

Tutvuda kompositsiooni alustega skulptuuris. Arendada mõttetegevuse pädevust. Arendada kunstilis-käelist pädevust.

Õppesisu:

- Skulptuuri funktsionaalne mitmekesisus.
- Skulptuuri liigid (vaba- ja pisiplastika, dekoratiiv- ja monumentaalskulptuur, installatsioonid jt.). Skulptuuri dekoratiivsed funktsioonid.
- Vormiõpetuse põhimõisted. Mass ja maht. Suur ja väike vorm. Kerge ja raske vorm. Vormikontrastid.
- Telgede markeerimine. Horisontaalsus, vertikaalsus ja diagonaalsus.
- Vaated ja siluett.
- Toetuspunktid. Plastilised punktid ja nende seos tervikuga. Esi- ja tagaplaan. Ülaosa ja alaosa. Skulptuurne tervik ja selle liigendamine. Vormielementide ühendamise võtted.
- Figuraalne kompositsioon. Figuraalse kompositsiooni temaatiline mitmekesisus. Ühe- ja mitmefiguuriline kompositsioon. Figuraalsete gruppide paigutamine. Inimfiguuri kasutamise võimalused. Tegevuste kujutamine. Figuuri ja esemete seostamine ja vormiline ühtsus. Loomafiguuride plastiline variatiivsus.
- Ümarplastika ja reljeef. Kõrg-, pool- ja madalreljeef. Reljeefi spetsiifika. Ruumiillusiooni loomine reljeefis. Vormi eesmärgipärane ja süsteemne deformeerimine. Sügavustunnuste kasutamine. Valguse osa reljeefse kujutise tekkimisel. Valgus ja vari skulptuuris.
- Vormi väljendusrikkus. Vorm idee väljendajana. Sisu ja vormi vastavus. Vormi väljendusrikkuse tõstmise lihtsamad vahendid. Pinnakäsitlus meeleolu edasiandjana. Isikupärane kujutamine ja ekspressiivsus. Keskkonnanähtuste (ilmastik jne), atmosfääri ja psüühiliste seisundite (meeleolu jms) kujutamine.

Tegevus	Tunde I poolaastal nädalas	Tunde II poolaastal nädalas
Modelleerimine savist	2	2
Kompositsioon	3	3
Materjalide tundmine		1
Kipsivalu	1	
Kokku tunde nädalas	6	6

IV TASE

Eesmärk:

Tutvuda vormiõpetusega. Täiendada modelleerimisoskust. Arendada kunstilis-käelist pädevust. Arendada mõttetegevuse pädevust.

Õppesisu:

- Vormiõpetuse põhimõisted. Vormide tüpoloogia. Avatud ja suletud vorm. Kumer ja nõgus vorm. Vormihari ja vormipõhi. Skulptuuri omaruum. Osa ja tervik. Tsenter ja perifeeria. Monoliitsus ja fragmentaarsus. Vormielementide ühendamine (lõikumine, neeldumine jms.). Orgaanilised ja geomeetrilised vormid. Kehad. Staatiline ja dünaamiline kompositsioon.
- Mass ja maht. Masside konstruktiivsed omadused. Masside reaalne ja visuaalne raskus. Mahtude suhe ja tasakaal. Proportsioneerimine ja mastaap. Kombinatorika alused. Arhitektooniline (tektooniline) komponeerimine. Tasakaalu tingimused. Sümmeetriline ja ebasümmeetriline tasakaal.
- Vorm ja ruum. Figuuri ja fooni seaduspärasused. Kontuuri kasutamine. Vormide omadused. Vormiloojate tunnete muutmine. Vormide seostamine ja vastandamine. Skulptuursete objektide paiknemisest tingitud visuaalsed pinged ja nende korrastamine. Vormikontrast.

- Looduslike ja tehisvormide mitmekesisus. Looduslike ja tehisvormide analüüs. Looduslikud ja sünteetilised materjalid. Materjalide funktsionaalne mitmekesisus, sobivus ja otstarbekus. Materjali omaduste kasutamine vormiloomes. Materjali ja vormi vastavus. Materjalide säilivus. Looduslikud materjalid (savi, kivi, vesi, liiv, kips, puit, vill jm.) ja nende kasutamise võimalused. Töödeldud materjalid (klaas, paber, lina, puuvill jms.). Sünteetilised ja tehnilised materjalid (plastmassid, penoplast, kile, ruberoid, makrofleks jt.).
- Keerukamad modelleerimisvahendid ja -võtted. Tugialuse (karkassi) kasutamine. Aluste tüübid. Loodimine. Pinnatöötlus, faktuuri ja tekstuuri kasutamine. Töövahendi jälje väärtustamine.
- Karakteriseerimine ja fantaseerimine. Keskkonnaobjektide karakterseid tunnused. Flora ja fauna iseloomulike tunnuste eristamine ja analüüs. Karakter ja liikumine. Realistlikud ja fantastilised vormid ning nende ühendamine. Fantaasiakompositsioon.

Tegevus	Tunde I poolaastal nädalas	Tunde II poolaastal nädalas
Modelleerimine savist	2	2
Kompositsioon	2	3
Materjalide tundmine	1	1
Kipsivalu	1	
Kokku tunde nädalas	6	6

V TASE

Eesmärk:

Õppida tajuma sotsiaalset keskkonda, meie endi ja kunsti kohta selles. Arendada kunstilis-käelist pädevust. Arendada mõtetegevuse pädevust. Arendada kommunikatiivset pädevust.

Õppesisu:

- Skulptuur ja keskkond. Skulptuuri seosed ümbritseva keskkonnaga. Miljöõtegurite mõju. Skulptuur interjööris ja eksterjööris. Skulptuuri ruumiline paiknemine. Taustruum. Skulptuuri eksponeerimise põhimõtted. Plastika seosed arhitektuuri ja disainiga.
- Vorm ja valgus. Valguse kulg vormil. Valgus kui vormilõige. Valguse nägemine ja fikseerimine. Valguse muutumine (suunamine, hajutamine). Valguse liigid (pehme, mahe, terav, ere). Valgus keemiliste ja füüsiliste muutuste põhjustajana. Materjalide valgustundlikkus. Valgus ja ese. Valgus kui märk. Valgust peegeldavad ja neelavad pinnad. Läbipaistvus. Vormi rõhutamine valguse abil. Aktsenteerimine. Teoste eksponeerimine ja valgustingimused.
- Vorm ja materjal. Materjali võimaluste avanemine. Materjal ja struktuur. Materjali struktuursed omadused ja nende kasutamise võimalused. Domineerivate omaduste kasutamine teoste loomisel. Kunstiline idee ja struktuuri omapära. Materjalide füüsilised omadused (kõva ja pehme, veniv ja jäik, sile ja karvane, tihe ja poorne). Materjali muutmise võimalused (mõjutamine temperatuuriga, mehhaaniline töötlemine jms.). Füüsiline (peenestamine, poleerimine jms.) ja keemiline (söövitamine, patineerimine) töötlemine. Materjal ja kontseptsioon. Materjalide omadused tähenduse kandjana. Semantilised tunnused. Materjal kui märk.
- Keerukamad vormiloomevõtted. Plastika ja raidkunst. Konstrueerimine ja modelleerimine. Moodulile rajatud kompositsiooni printsiibid. Looduslike ja tehismaterjalide seostamine. Valmisesemete kasutamine. Täis- ja poolproduktid. Valiku ja kasutamise põhimõtted. Valmisdetail aktsendina. Assamblaazh ja ready-made.

Valmisesemete semantiline potentsiaal. Kontekst ja selle muutmine. Täendusnähked eseme väljarebimisel harjumuslikust miljööst.

- Rütm ja dünaamika. Elementide ühendamise võtted. Korduste kasutamine. Elementide ja intervallide varieerimise võtted ja printsiibid. Rütm ja seriaalsus. Rütmi tüübid.
- Inimese portreeline kujutamine. Pea konstruktsioon. Aktiivsed skeletipunktid. Pea sidumine õlavöötme. Õlavöötme ehitus. Kaela üldvorm. Näoosade analüüs (silm, kõrv, nina jms.). Näolihaste jaotumine. Juuste üldistatud kujutamine. Jäsemete ehitus ja plastika. Liigete ehitus, funktsioon ja seos välise vormiga. Liigutuste amplituud.
- Isikupärane kujutamine ja ekspressiivsus. Individuaalne lähenemisviis ja käekiri. Kompositsiooni ilmekuse suurendamise võtted ja maksimaalse väljendusrikkuse saavutamine.

Tegevus	Tunde I poolaastal nädalas	Tunde II poolaastal nädalas
Modelleerimine savist	1	2
Kompositsioon	3	3
Materjalide tundmine	1	1
Plastiline anatoomia	1	
Kokku tunde nädalas	6	6

VI TASE

Eesmärk:

Täiendada oma väljendusvahendeid uute võimalustega kunstis. Arendada mõtetegevuse pädevust. Arendada kommunikatiivset pädevust.

Õppesisu:

- Ajamõõde skulptuuris. Eelprogrammeeritud objektid (kineetiline, heli- ja valgusskulptuur). Stabiilne ja mobiilne skulptuur. Protsessuaalne kunst (performance, happening jt.). Keskkonnakunst (land-art).
- Inimene kui kunstilise kujutamise allikas. Inimese kujutamise viisid ja vahendid. Inimkeha peamised mahulised vormid. Skelett ja selle tähtsus organismis. Inimfiguuri plastilised (konstruktiivsed) punktid. Proportsiooniõpetuse põhijooned. Ealised ja soolised iseärasused. Kehaehituse tüübid. Figuraalne kompositsioon. Kineetika. Liikumise biodünaamiline analüüs.
- Vorm ja värv. Värvus kui kultusobjektide osa. Värvus eseme funktsionaalse tähenduse kandjana. Värv ja materjal.
- Illusionism ja optilised efektid skulptuuris. Op-kunsti kogemuse analüüs. Lihtsamate nägemisillusioonide kasutamine kunstiteostes. Ruumi ja vormi näiline ja tegelik deformeerimine. Virtuaalne reaalsus kunstilise keskkonnana.
- Skulptuursete objektide semantilised tasandid. Skulptuuritehnika ja tähendus. Materjal ja aeg. Materjali sõnum konkreetses ajas. Materjali ajalooline sõnum. Stiil ja tähendus. Teoste stiililine ühtsus ja sobivus. Eklektilisus. Kitši erinevad vormid. Kunstivoolude ja stiilide avaldumine skulptuuris.

Tegevus	Tunde I poolaastal nädalas	Tunde II poolaastal nädalas
Kompositsioon	4	4
Materjalide tundmine	1	2
Plastiline anatoomia	1	
Kokku tunde nädalas	6	6

VII TASE

Eesmärk:

Õpilane suudab iseseisvalt toime tulla probleemi püstitamise ja lahendamiselega kunstis. Arendada mõttetegevuse pädevust. Arendada kommunikatiivset pädevust. Arendada kunstilis-käelist pädevust.

Õppesisu:

- Loomeprotsessi teadlik juhtimine. Loomingulise probleemi iseseisev püstitamine.
- Huvide ja kalduvuste arvestamine tegevuse planeerimisel.
- Materjali kogumine ja kavandamine. Avatus ümbritsevale maailmale. Ikonograafilise materjali (fotod, reproduktsioonid jms) kasutamine. Valikuvõimaluste paljususe loomine.
- Individuaalse ja sotsiaalse ühendamine. Olulise ja ebaolulise eristamine. Lahendusvariantide analüüsimine. Ettepanekute ja soovitude kriitiline analüüs.
- Dialoog juhendajaga. Keskendumisvõime ja koormustaluvuse arendamine.
- Kunstilise kujundi loomine. Kunstilise kujundi kontsentreeritus ja intensiivsus. Tegelikkuse interpreteerimine. Teema ja süžee sidumine. Abstraheerimine, detailiseerimine ja nüansseerimine. Viimistlemise võtted.
- Alternatiivsed eneseväljendamise võimalused. Teose verbaalne analüüs. Argumentatsioon ja kriitiline mõtlemine kunstilise probleemi käsitlemisel.

Tegevus	Tunde I poolaastal nädalas	Tunde II poolaastal nädalas
Modelleerimine savist		3
Kompositsioon	5	3
Materjalide tundmine	1	
Kokku tunde nädalas	6	6

IV Oodatavad õpitulemused

I tase: Lapsele ei valmista raskust käeline tegevus. Ta suudab iseseisvalt valmistada väikeskulptuure. Laps on viisakas, sõbralik ja kaasõpilastega arvestav.

II tase: Õpilane on omandanud klassikalise skulptuuri põhitõed. Oskab savist modelleerida ja teostada kipsisvalu.

III tase: Õpilane on omandanud oskuse luua skulpturaalseid kompositsioone.

IV tase: Õpilane oskab süveneda vormiprobleemidesse ja modelleerida plastilist vormi.

V tase: Õpilane oskab jälgida sotsiaalseid protsesse ühiskonnas ja püüab anda oma panuse probleemide lahendamiseks kunsti abil.

VI tase: Õpilane on tutvunud erinevate väljendusvahenditega kaasaegses kunstis ja suudab neis orienteeruda.

VII tase: Õpilane oskab kunstis iseseisvalt ülesandeid püstitada ja neid lahendada.

V Hindamine/tagasisidestamine

Hindamiseks ei kasutata ringis numbrilisi hindeid, vaid õpilane saab tagasisidet oma tööle vestlustes õpetajaga. Positiivseks hinnanguks on õpilasele esinemine oma töödega näitustel ja õpetaja ning kaasõpilaste tunnustus. Tähtsaks peame iga lapse personaalset tunnustamist just temale sobival moel. Nooremates vanusegruppides on oluline ka vanemate toetav suhtumine lapse püüdlustesse.